

- ()

3-4 2017 .

2017

ՀԱՅ-ՌՈՒՍԱԿԱՆ (ՍԼԱՎՈՆԱԿԱՆ) ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ
ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ

ԱՐԴԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅՆԱՑՄԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ

ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ՆՅՈՒԹԵՐ

3-4 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 2017 թ.

ԵՐԵՎԱՆ

ՀՌՀ հրատարակչություն

2017

RUSSIAN-ARMENIAN (SLAVONIC) UNIVERSITY

STATE COMMITTEE OF SCIENCE OF
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF ARMENIA

**THE PROBLEMS OF NATIONAL
IDENTITY IN CONTEXT OF MODERN
GLOBALIZATION**

INTERNATIONAL SCIENTIFIC FORUM
PROCEEDINGS
3-4 NOVEMBER, 2017

YEREVAN
PUBLISHING HOUSE RAU
2017

• •	-	7
• •		22
• •	,	32
• •	:	42
• •	-	48
Margaryan M.M.	Political elite as the actor of effective participation	
	of the RA in the process of globalization	55
• • «	»	63
Միրումյան Ռ.Ա.	Կրթությունը որպես ազգի ինքնության	
	պահպանման կարևորագույն կառուցակարգ Գաբրիել	
	Այվազովսկու փիլիսոփայա-քաղաքական	
	հայեցակարգի մեջ	94
• •	:	110
• •	:	118
• •	,	128

• •	:	
«	-	» « »
		134
• •	-	
	:	
		153
		162

... [3].

« ... ».
[4]. « ... », « ... » [5].

... (...)
...
: (...)
...
).

self made [6].

[7].

[8].

, «...
(
- . .) ,
,
» [9].

[10].

[11].

; ; -
 ;
 ;) [12].
 , , -
 , -
 -
 , , -
 ,
 - () (. 1):

1

1989–2010 .

		- - 2017 . (.)	1989 . (.)	2002 . (.)	2010 . (.)
1	-	2 804 383	70 171 (2,91%)	149 249 (5,46%)	161 324 (5,79%)
2		3 041 900		5 702 (0,20%)	4 997 (0,17%)
3		480 474	14 824 (1,2%) – - -		
4	-	864 454	3 512 (0,47%)	5 342 (0,59%)	5 002 (0,58%)

5	-	466 432	2 359 (0,57%)	3 197 (0,73%)	2 737 (0,57%)
6	-	703 262	13 619 (2,15%)	17 147 (2,41%)	16 235 (2,28%)
7	-	1 414 865	14 824 (1,2%) - - -	424 (0,04%)	514 (0,04%)

-

:

- (, -

,);

-

(, , , , , .), -

;

- , , -

;

- - -

, - , -

, () -

;

- - ,

(, , , , ,

).

-

,

-

[15].

- , , -
 , -
 , -
 , -
 , -
 ; -
 , -
 ; -
 - - -
 ; -
 - - -
 , -
 , -
 - -
 , -
 , -
 - -
 , -
 ; -
 ; -
 - - -
 - - -
 - - -
 , -
 , -
 - -
 , -
 ; -
 ; -

- ,
- ;
- , ;
- , , ;
- , , ,
- , , .
-
- :
• « -
2025 »;
• , -
• , , ;
• - , ,
- « -
• »;
• , , -
• ; -
• , - ;
•
• ;

1. . . . // / . ,
. , . ∴ . . . ∴ , 2002. 416
. . 332–347.
2. . . . : .
.- : - , 2002. 627 . . 121.
3. . . . ,
/ ,
. . . . ∴ , 2016. 302 .
4. . . . – // -
. 2000. 2. .77.
5. *Pilkington H., Flin M.* A diaspora in diaspora? Russian returnees
confront the “homeland” // IV
. . ∴ , 2001. . 233.
6. . . . , ? -
// -
. -

- 19–20 2012 . /
 : , 2012. 524 . . 270–286.
7.
 // -
 -
 19–20 2012 . /
 : , 2012. 524 . . 290–296.
8. . . . - « » //
 . -
 19–20 2012 . /
 : , 2012. 524 . . 287–209.
9. . . . : , 1997. .
 386.
10. . . . -
 //
 / , :
 « » , 2009. 432 . . 5–11.
11. . . . -
 // : , , -
 . 30 -
 2 2012 . - - /
 / : - , 2012. 416 . . 22–28.
12. - -
 / -
 : - , 2017. 163 .
13. . . . : -
 // :
 , , . 30 - 2 2012 . - - /
 / : - , 2012. 416 .
 . 146–148.

14. « » // www.hayazg.info.
15. -
 // : , ,
 .
 30 – 2 2012 . - - /
 / : - , 2012. 416 .; -
 - () // :
 , , .
 . 30 – 2 2012 . - - /
 / : - , 2012. 416 .
 . 211–201. . 279–284.
16. -
 : , 2016. 416 . . 238–280.
17. : (1992–2008)
 / : , 2008. 392 .
 . 118–12. . 276–285.

**SELF-ORGANIZATION OF ARMENIAN DIASPORA
 IN THE ETHNOPOLITICAL INTERIOR
 NORTH-CAUCASUS FEDERAL DISTRICT**

M. Astvatsaturova

ABSTRACT

The article is devoted to the self-organization of diasporas, the content of the diaspora way of life and the “coefficient of diasporality”. The realization of collective interests and the self-organization of diasporas are examined on the example of the Armenian diasporas of the North Caucasus Federal District (NCFD) of Russia. The objective and subjective determinants of the ethnocultural enclave of the Armenian diasporas are being traced in the ethnopolitical conditions of the North Caucasus Federal District, the initiatives of their self-organization in achieving vital goals, in practical peacemaking, in double-track diplomacy, in the

prevention of interethnic contradictions and the resolution of conflicts. Distressed and perspective aspects of the self-organization of the Armenian diasporas in ethnopolitical realities of the North Caucasus Federal District are singled out

Keywords: diaspora, collective interests, ethnocultural enclave, diaspora life style, coefficient of diaspora, Armenian diaspora, self-organization of Armenian diasporas, national-cultural self-determination.

[5].

» — «

» [6].

«

»,

», —

, «

» [7].

, , , -
 , - ,
 « », , , -
 « , -
) ... » [10]. (- -
 - . . . - .
 . . . , «
 ,
 » [11].
 , :
 - ,
 « » , -
 (,)
 .
 ,
 : 1) -
 « » ()
 « » (,); 2) -
 , -
 (); 3) -
 ; 4) -
 (-
), .

«

»/ « -

» ().

«

», [12]

» [13].

» [14].

« » , « » . « » . -
 , -
 ,
 ,
 » [15].
 , -
 , -
 , « » ,
 . « » »
 - ,
 , -
 » , - [16].
 , ,
 . « » ,
 , , -
 , -
 » , - [17].
 , , ,
 , , ,
 . -
 , -
 : «
 ?» , -

10. : 2 .: .1:
:
/ , 2011. C. 165.
11. . . : . , 2010. C. 6.
12. . :
? // Ab Imperio. 2002. 2. C. 80.
13. *Schlesinger A.* The disuniting of America: Reflections on a multicultural society. N.Y., 1998. . 88.
14. – - . , 2013. C. 5.
15. . . .
:
//
/
. - . , 2005. C. 14.
16. , 2009. C. 164.
17. *Johnson C.* Narratives of identity: Denying empathy in conservative discourses on race, class and sexuality // Theory and society. Dordrecht, 2005. Vol. 34, 1. . 37–61. C. 39.

PROBLEMS OF NATIONAL IDENTITY POLITICS IN THE MODERN WORLD

V. Achkasov

ABSTRACT

This article analyzes the content of the concept of “national identity politics” and consider new features of this policy in today's global world. In the article, it is noted that all the nations of the world are forced to carry identity politics aimed at the integration of the national community, the formation of a certain idea of the “nation”, based on various interpretations of “national” history and culture. Each state is trying to convince its citizens that they constitute a “nation” and, therefore, all together belong to the same political community and have special obligations to

their common state. Today, however, the implementation of national identity politics by the state is difficult because globalization, on the one hand, the weakening the power of nation-states that are partially lose their ability to impose identity and legitimize the category accounting. On the other hand, it is accompanied with the development of migrations – the new raise of the question of national identity.

Keywords: identity, the national identity politics, legitimation, multiculturalism, the politicization of ethnicity.

,

:

*

. .

baranovandrew@mail.ru

,

(2014–2017 .).

-

.

-

:

,

,

,

.

-

-

,

-

-

,

-

,

-

.

,

,

-

-

*

17-03-00802 «

».

(2014–2017 .),

« »

« ».

« » « »

()

. -
 , ,
 . -
 - -
 . ,
 . . 2011 .
 (2020 .), , 78,9% -
 , 8,8% - , 5,2% «
 » [1].
 97,8% , 85,1% 84,9%
 - , 2008 . [2]. -
 ,
 . (, -
 -),
 - -
 . -
 , ,
 .
 , , , , -
 . -
 , , -
 . .
 - 2011 . (2020 .), -
 .
 - 1,91
 , - (2,11),
 - 2,89, - 3,11,

- 3,12.					-
- 3,97	,		- 4,54,	- 5,60	-
6,02	.	2008 .			-
			,		-
			.		-
		(4,22)			-
		(4,10) [3].			-
		(2014 .)			-
2001 .		- 2014 .	,		-
			.		-
					-
			2001 .		-
[4].		2014 .	2284,8 .	.,	96,2%
			.		67,9%
			() .	,	-
	,	- 15,7%,		- 10,6%.	-
2,05%		,			-
2001 .	(0,57%).				-
			,		-
			87,2 .		-
(3,8%),	8	,	2001 .		-
		,			- 2,5%
[5].					-
			.		-
			,		-
					-
			.		-
	,				-
			.		-

2014 .,
81,0% (
– 65,0%), – 14,2% (– 16,0%), – 1,0%
(–), – 0,7% (– 12,6%)
[6]. ,
– - ,
. ,
2015 .
– 1200 . ,
(81%), (58%),
(51%). 16% ,
– 36%. -
(. -
,) :
(86%), -
49%, – 44% [7]. ,
2–3 , -
, (, 66, 56 4%).
, (87%). – -
36% -
. 66%. -
, 2014 . [8]. ,
, -
. -
, « -

» (— 2016 ., 1101). ,
 , « » (43,1%) « -
 » (35,3%), « » (9,4%), « , »
 (8,4%). 1,1%. -
 , 52%
 , 28% 8% . ,
 , 30% , 42% 65%
 . -
 [9]. ,
 47%, - 38%. -
 (46%),
 (28%).
 « — », « —
 ». 44%
 70% [10]. -
 . -
 96% , 84% 46%
 (36%) [11]. -
 , : (),
 « » ()
). -
 . -
 . . (2013 .) ,
 89,3% 74,8%
 , . ¼ -
 [12]. -

2014 . , -

-

(- 2016 ., 2000

., 3,1%), : «

, , ,

?», - 83%

, 10% - . 90%

« »

4% [13].

-

-

« », :

«

, -

-

?».

(96%) , , 4%

() .

4% (92% -

), 3%

-

74%

, 17%

, 7%

[14].

,

2015 ., ,

-

-

[15].

,

-

« - ».

, , -
 . : -
 , -
 « », -
 , -
 . -
 -
 , -
 « » , -
 . , -
 . , -
 , -
 « » -
 . -
 . -
 , -
 , , , , -
 . -
 « - » . -
 , -
 . -
 -
 , -
 .

1. , -
 // -
 . , 2011. 4-5 (122-123). . 27-39.

2. () //
 . , 2009. 5 (109). С. 3–22.
3. . . 29.
4. - ,, . -
 - //
 2010. . : , 2011.
 . 114–156.
5. /
 . : « » , 2015. . 121–134.
6. . ,, . . « -
 » : //
 : . 2016. 3. . 60.
 . 62. . 64. . 65.
7. « - -2016» .
 15.07.2016. . :
 , 2016. . 11–15.
8. . ,, . . - (-
 2013 .) //
 . : - -
 , 2014. 239. . 39. . 46.
9. : //
 . - 3155. 18.07.2016. .
 : <https://wciom.ru/index.php?id=236&uid=115782> (: 01.11.2016).
10. « - -2016» . 33.
11. . ,, 60–67.

**CORRELATION OF CIVIL, ETHNIC AND CONFESSIONAL
IDENTITIES IN THE CRIMEA: POLITICAL ASPECTS
OF TRANSFORMATION**

A. Baranov

ABSTRACT

Sociocultural factors of correlation of civil, ethnic and confessional identities in conditions of reunion of Crimea with Russia (2014–2017) are defined in the article. Changes in the balance of identities in the context of the identity policy of the Russian Federation are disclosed. The recommendations on strengthening Russian civil identity in the multiethnic Crimea are grounded.

Keywords: identity, correlation, Crimea, political transformations.

• •

aengoyan@rambler.ru

,

-

,

-

.

,

-

,

-

,

,

-

-

.

-

-

,

«

»

-

-

-

.

,

-

:

,

,

,

-

,

-

.

-

,

-

-

.

-

,

-

,

-

.

,

,

-

,

-

.

-

.

,

IDEOLOGICAL ASPECTS OF THE EURASIAN UNION'S FUNCTIONING

A. Yengoyan

ABSTRACT

The lack of an ideological and political basis for the Eurasian Union, which would justify its attractiveness and guide practical policy, gives rise to doubts about the viability of this integration association in practically all the member states of the EAEU. However, the community of world perception existing in our societies, which was developed by our peoples in the period of cohabitation within the borders of a single state, creates the necessary prerequisites for the formation of a single ideological and political framework, so necessary for the institutionalization of the emerging modern Eurasian civilization

Keywords: ideology, EAEU, interation, conservatism, liberalism.

ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ ՏԵՍԱՆԿՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ա.Փ. Ենգոյան

ԱՍՓՈՓՈՒՄ

Եվրասիական միության գազափարական-քաղաքական հիմքերի բացակայությունը, որը կհիմնավորեր իր գրավչությունը եւ գործնական քաղաքականության ուղվածությունը, ԵԱՏՄ գրեթե բոլոր անդամ երկրների մոտ կասկածներ է առաջացնում այդ ինտեգրացիոն միավորման կենսունակության մասին: Այնուամենայնիվ մեր հասարակություններում գոյություն ունեցող ընդհանուր աշխարհընկալումը, որը ձևավորվել է մեր ազգերի մոտ միասնական պետության մեջ համակեցության շրջանում ` ստեղծում է այն անհրաժեշտ նախադրյալները, որոնք հարկավոր են միասնական գաղափարական-քաղաքական հիմքեր ձևավորելու համար, որն այդքան անհրաժեշտ է ժամանակակից եվրասիական քաղաքակրտության ինստիտուցիոնալիզացիայի համար:

Հիմնաբառեր` գաղափարախոսություն, ԵԱՏՄ, ինտեգրացիա, պահպանողականություն, ազատականություն:

-

. .

ingakazhoyan@gmail.com

-

, , ,

- . -

,

. ,

, -

, -

.

: , , , -

, .

, . , -

- , -

, -

, 60- . XX -

, : . . ,

. , . , - . . ,

, , .
 , -
 ,
 .
 , , -
 , -
 , -
 , .
 , -
 .
 ,
 .
 , -
 (,),
 , ,
 ,
 (, ,
).
 ,
 - ,
 , ,
 . -
 ,
 .
 ,
 : , , -
 , ,
 , , -
 , , -

- , , , , - , . - (10 2001 .), - . « - , , . - . - , - , - , - . - <...> , - - » [3]. , - , , , - , - : « ?» , : « » - , « » , : - (1465 .),

. , -
 , , , , -
 . , -
 , , -
 . -
 , -
 , , -
 . « (-) -
 , , -
 -
 ».
 , , -
 , -
 . -
 .

1. . . . : ; : , 2002. . 801.
2. . . . : , 1995. . 240.
3. . - : -
 . , 2001.

THE PHENOMENON OF MULTI-IDENTITY AND STRATIFICATION OF IDENTITIES

I. Kazhoyan

ABSTRACT

The article is devoted to the study of such a multilateral and contradictory phenomenon as identity, in particular, in its modern manifestation that is in the form of multi-identity. The phenomenon of multi-identity is closely connected with globalization and modern integration processes, one of the characteristics of which is multiculturalism. The latter, in its turn, creates fertile soil for a crisis of identity and the subsequent layering of new identities, marked by pluralism and fragmentation.

Keywords: identity, globalization, self-determination, multiculturalism, virtual information environment.

ԲԱԶՄԱԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԻՆՔՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇԵՐՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՐԵՎՈՒՅԹԸ

Ի.Է. Կաժոյան

ԱՍՓՈՓՈՒՄ

Հոդվածը նվիրված է այնպիսի բազմակողմանի և հակասական երևույթի ուսումնասիրմանը, ինչպիսին է ինքնությունը, մասնավորապես՝ իր արդի բազմաինքնության երևույթի տեսքով դրսևորման պայմանում: Բազմաինքնության երևույթը սերտորեն կապված է ժամանակակից գլոբալիզացիոն և ինտեգրացիոն գործընթացների հետ, որոնց հետևանքներից մեկն էլ բազմամշակութայնությունն է: Վերջինս, իր հերթին, ինքնության ճգնաժամի և նորանոր ինքնությունների շերտավորման հիմքեր է ստեղծում, ինչը սերմանում է բազմակարծություն և հանգեցնում է հասարակության տարրանջատման:

Հիմնաբառեր՝ ինքնություն, գլոբալացում, ինքնորոշում, բազմամշակութայնություն, վիրտուալ տեղեկատվական դաշտ:

POLITICAL ELITE AS THE ACTOR OF EFFECTIVE PARTICIPATION OF THE RA IN THE PROCESS OF GLOBALIZATION

M. Margaryan

ABSTRACT

Modern tendencies of globalization have made great impact on the development of political elites, increasing the effectiveness of the institutionalization of poliarchy. In this context implementation of poliarchic model in the Republic of Armenia should develop on two levels: strategic approach and modernization of administrative elites. Globalization considers institutionalization of poliarchic model of governance. At the same time development of poliarchy presumes establishment of networked elites. From this perspective the author is convinced that globalization is not only a challenge, but also an opportunity for the modernization of national states and development of poliarchic essence of national elites. This will allow overcoming the crises of political development.

Keywords: political elite, national state, polyarchy, globalization, consolidation.

Introduction

The main aim of the article is to reveal the problems of improving the quality of elites based on the R.Dahl's theory of poliarchy. The issue is topical as in the process of globalization elites generally show more than Machiavellian approaches towards the implementation of power. This is the reason why democratic transit as the key component of globalization slows down and leads to crises of political development. The problem is topical also for Armenia as the consequences of implementing nowadays reforms are deeply dependent on the quality and essence of elites. The point is that

not only political ones, but also economic, military, strategic elites should participate in the process of globalization-driven reforms. This will allow overcoming crises of political development reducing monopolization, over-profits, as well as increasing the responsibility of elites on local, regional and global levels.

The article consists of introduction, where the author proves the topicality of this topic, the main part, discussion of the main results, conclusions and recommendations.

An overview of the role of political elites in the Republic of Armenia

Democratic transition as a component of globalization process in Armenia has led to the mosaic of political interactions. The latter is based on interrelations of “elite-masses” and political institutions. The roles and functions of elites are dictated by the cultural-value system, traditions, religious belief, social interests, etc. The aforementioned variables suggest a certain interpretation of political roles and functions that are different considerably from those adopted in the developed democratic countries. As a result, the speed of social transformations, mechanical political identification, and the mobility of social institutes are high Armenia. These did not only speed up social interrelations among various groups, communities, and individuals, but increased spontaneity and gave rise to crises of political development (distribution, mobility, participation, identity, legitimacy). All these components present the basic for the author's observation of the role of elites in the Armenian politics in the process of globalization.

The process of democratic transition of the RA has propounded some realistic demands on the political elites:

1. For the realization of the adoption of democratic values in the Armenian society, which expressed the need to form an independent democratic state;

2. For the protection of national value system in politics, resulting in the functioning of the independent state on the basis of universal values and international norms;

3. For the success in communicating with the global community which will enable the citizens of the RA to adequately respond to the challenges of globalization.

Under the conditions of democratic transition of the RA, there arises a necessity to re-evaluate the paradigm of the elites. The democratic transition that leads to outwardly dynamic competition puts the Armenian political elites in a “from-divided-to-mutually-agreed” marginal process. Being revolutionary in its origin, the democratic transition of the RA has been supported by “pacts” signed on mutual negative agreement by the political elites. The functioning of the political elites, in this sense, resulted in a monopolistic state, which is incompatible, according to the elite theory. The national state realizes its function on the basic principles of “good governance”, which provides ground for mutual agreement among the economic, cultural, military, and strategic elites.

From this perspective famous American policy maker H.Kissinger clarifies that “second, the political and the economic organizations of the world are at variance with each other. The international economic system has become global, while the political structure of the world has remained based on the nation-state. The global economic impetus is on removing obstacles to the flow of goods and capital. The international political system is still largely based on contrasting ideas of world order and the reconciliation of concepts of national interest. Economic globalization, in its essence, ignores national frontiers. International policy emphasizes the importance of frontiers even as it seeks to reconcile conflicting national aims” [1, p.368]. From this point of view, institutional functioning of poliarchic elite will allow providing synthesis of national and global values. This is the key mechanism to democratize political regimes and overcome crises of political development.

In the process of globalization besides the principles of “good governance” the key role in development of national state can play

J.Galtung's "positive peace" theory, which will allow forming trust, real consensus and mutual respect among various interest groups. "Positive peace I think has I think two basic components. One is equity – cooperation for mutual and equal benefit... and the second component is harmony inside you" [2]. Thus in terms of globalization only development and promotion of positive peace culture based on inner harmony can provide democratic transition.

In the process of globalization in the RA, it is necessary to harmonize the following principles of recruiting the political elites. First, there must be harmonization of social orientations by the elites through which, by taking into consideration anthropological, professional, and social differences, favorable conditions are created to establish consolidated democracy. Second, there must be consideration given to the civilization about the characteristics of the elites' recruiting and essence that are conditioned by the social memory, political consciousness, culture of the society, and the value system. The relationship between the elites' ruling and opposition groups must be established.

Political elites as actors of the political systems

As the main actors of a political process, political elites, through exercising considerable power in government, are crucial in meeting the strategic demands of the society in a timely manner. Political elites are not arbitrary. They are supreme realizers of the rights and responsibilities defined for certain period of time. There are various types of elites having the status of actors in the process of democratic transition of the RA with democratic, meritocratic, and polyarchic characteristics. Polyarchy is a necessary condition for establishing a democracy, as it needs "wide-range institutes" and a realistic "political agenda". Polyarchy should contribute to the increase in plurality of democratic values and ideals [3].

Under the conditions of democratic transition of the RA, political nets are decisive in the process of studying interrelations between civil society and the state, political elites, and various lobby groups.

The conditions of democratic transition in the establishment of civil, political, and constitutional culture, suggest the existence of political elites seeking legitimacy, in attempt to introduce polyarchic values into public's consciousness during the transformation process of the political system [4]. The existence of democratic political culture in the RA will make it possible to keep the political system away from diverse concussions, because of the revolutionary, corrupt, and marginal atmosphere that contribute neither to civil, social, nor cultural dialogue.

The democratic transitional process in the RA has brought about crises in terms of political development that has taken a threatening turn. Because of the ethno-political conflict, conditioned by the supremacy of the Nagorno-Karabakh issue, a bi-vector environment has come into existence. As an actor of ethno-political conflict process, the RA keeps on obeying the “game rules” in bi-vector stage, and is simultaneously drawn into the sphere of both socio-political and inter-ethnic conflicts which was penetrating into different levels of the democratization process. The formation of the nation-state, socio-economic classes, and ethno-cultural development and government structures was conditioned. These factors, presuming certain behavioral patterns, have become risky for the existence of the society, state, and individuals.

During the process of democratization, the supremacy of one of the actors and the reign of informal institutions, in addition to the rising “cooperation of elites”, has promoted the formation of a hybrid and unstable political administration in the RA. The “elites' cooperation” that rests upon formal institutions, or upon those that were formed under the conditions of balance of plurality actors were forced to create preconditions for democratization of the political system.

It's another place where J.Galtung's above mentioned “positive peace” should be exercised to establish real cooperation, free of traumas as part of negative peace and impediment for the cooperation. He writes: “Thus, there seems to be a general feeling that the idea of peace also contains an element of contact and cooperation. It is not only the absence of negative interaction, it also implies the presence of an element of positive interaction” [5].

Under the conditions of democratic transition of the RA the activities of the political elites are two-layered. They consist of thinking (intellectual-strategic) and executing (administrative-bureaucratic) groups. Political governments, which are characteristic of democratic transition, periodically appear indefinitely. No matter which route the nation takes, national security and the stable development of the RA government system require the establishment of a professional and politically neutral bureaucratic system. The independent activity of the latter suggests the existence of completely independent legal sphere. This independent legal sphere dictated separation of government branches by the RA Constitution by redefining the existing laws on civil service, on social and political organization elections code, and other normative acts.

Under the conditions of democratic transition of the RA, national thinking, as a systemizing complexity in the government framework executed by the political elites, suggests:

a) Self-identification of “I”-s when executing authority on different levels in the context of political reality, historic consciousness, and rational policy. In order to evade social chaos, the ruling “I” must have historic values and future – as a realistic model guaranteeing order and place for the nation's authoritative identity;

b) Inclusion of the values of civilization through which maintenance of coexistence laws crystallizes the theoretical features of “I”, and provides opportunities for its development with the conditions of a powerful administration. The value-system shatters when there is chaos in social life, if these types of government appear in consecrated form or if one of the actors becomes the principle who evaluates power values;

c) Opportunity to acquire socio-political phenomena is complex. In contrast to the mythological way of thinking, where the world is value-systemized in power-relations that reveal complex essence of the tribe, the RA political culture is characterized by the “I” executing power.

Conclusion

The process of globalization in the Republic of Armenia raises the necessity to develop both all the forms of political elite theory and measures to provide effectiveness of their power. The Republic of Armenia should respond to the challenges of globalization and integrate into the democratic text of global political development. Obviously the model of this development will be neither completely western-liberal, nor eastern (corporative-paternalistic). It should be both at the same time. Otherwise, it will be Armenian. That is, a political system that is synthetic, which will give opportunity, by harmonizing with the processes of globalization, to maintain the essence and distinctness of the national value system.

This will allow comprehensively revealing the actors of power structure for identifying which groups are élite and which are not. These issues are essential as there is an imperative to provide effective functioning of poliarchic elites. Moreover, we are convinced that this approach is specific not only for Armenia, but also for the whole post-soviet area. Poliarchy will enlarge the social area of political power. This in turn will allow not only institutionally establish the principles of “good governance”, but also to improve the culture of power implementation of the ruling elites and be flexible towards the changes of social reality, reducing possibilities of social instability and “color” revolutions.

REFERENCES

1. *Kissinger H.* World order, Penguin Press, New York, 2014.
2. *Galtung J.* 2012. How do you define positive Peace?
https://www.youtube.com/watch?v=RyFn_hSF3wQ.
3. *Coppedge M. and Reinicke W.H.* 1990. Measuring Polyarchy, Spring, Volume 25, Issue 1. . 51–72.
4. *Munck G.L. and Left C.S.* 1999. Models of Transitions and Democratization. South America and Eastern Europe in Comparative

Perspective. *Comparative Politics*, vol. 29, 21. http://www-bcf.usc.edu/~munck/pdf/Munck_Leff%20CP%201997.pdf.

5. *Galtung J., Galtung J.* 2012. How do you define positive Peace? https://www.youtube.com/watch?v=RyFn_hSF3wQ
6. *Juliet Kaarbo, James Lee Ray* *Global Politics*, 10th International edition. Wadsworth Cengage Learning, Boston, 2011.

. .

-

-

:

-

-

-

-

-

-

() . ,
 () -
 , ,
 « » , -
 , - -
 , -
 , , , -
 « » , -
 , . -
 , -
 , , , -
 , , , -
 . -
 ? -
 : 1)
 -
 « » , - « » . -
 ,
 ? 2)
 - ,
 , -
 ; 3) , -
 « -

» ,
? 4) ,

» , -
-

« »? . . :
-

? , , -

- .

, -

, -

. , -

. , -

. - ,

- « » « ».

, -

- ,

, .

, , -

, -

. ,

, ,

, , - .

, ,

. . . . -

, -

,
 « » « » -
 . , « » -
 , , -
 . , -
 , , -
 , , -
 (). , -
 . -
 . -
 , , -
 () -
 (), . -
 « », -
 , -
 , , -
 , , -
 , . -
 . -
 , , -
 , . -
 (,) -
 (), -
 (,), -

,
,

: 1)
; 2)
; 3)

I (189–160 . . .)

« »
« » [1].
-
-

II (95–56 . . .)

(.)

«

-

»,

[2].

I

II

() ,

[3].

, - . ,
,
.

II. (-

V . - VIII .)

, ,
- () -

- V-VI

, .
,
- -
.

« » - -

. V
-
,

:

1. , -

. , -
, -
- (),

). , -
 , « » -
 (« »[7] ..
 -
 ,
 « » , -
 IV . « -
 » « »
 ,
 « » «
 » [8].
 - , -
 , -
 , -
 , -
 « » « » [9].
 -
 , -
 .
 :)
 - (, , ,) -
 , , ,) -
 (, -
 , , ,) -
 - (-
 ,).

(,) -

,

,

.

,

,

.

,

-

-

,

.

-

,

,

-

.

,

()

-

-

-

.

-

-

-

,

-

-

-

-

,

[10].

,

,

VII

.

,

-

-

-

: «

,

,

,

-

()

2) ,

-

[14],

«

» [15].

V

-

,

,

,

,

,

, «V-VII

».

,

,

«

«

» -

» [16].

«

»,

, «

»

(1315–1385),

(1346–1409) .

- , -
- , -
- , -
- , -

« »

(): « [.]

» , «
» ,

» [18].

(« »).

().

(- , -)..

«

»,

[20].

1. . . . 1. , 1946. . 3. (. . .). . . : . . . (. . .), // , 1946, 2. . 102.
2. . . . 2. . , 1982. . 415.
3. . , : . . . - : VI . . . - III , 1976; . . . : VI . . . - III , 1988.
4. 19.
5. . . II. . 416; . . . : V . . . - XV . . . // . . VI. . , 1985.
6. , 1991. . 95.
7. . . . : . . . (V-VI . . .). . 2- . . , 2016. . 148-218.
8. . . . : IV â. - VII . . , 1984. . 183.
9. *Conybeare F.* A collection with the Ancient Armenian version of the Greek text of Aristotels Categories etc., *AnecdotaOxoniensia*. Oxford, 1982. . . : 207.
10. . . . : , 1994. . 58-74.
11. . . . / , 1944. . 290. . 392. (. . .).
12. . . . // : IV - VII . . , 1984. . 447.
13. . . . : IV - VII . . , 1980. . 8.

14. 149 .
15. 20.
16. . . . 8.
17. .: -
. . . ., 1991. . 53.
18. . . : -
(XIV .). . . ., 1980. . 7.
19. :
.
20. :
. // -
. 2. .,
1995. . 16–49. (. .).

**«MEETING OF CULTURES»
AND THE PROBLEM OF NATIONAL IDENTITY»**

K. Mirumyan

ABSTRACT

The article considers various forms of meeting cultures, from dialogue to clashes and confrontations. There are singled out concepts of cultural expansion, subject and object of expansion. Also it is shown that, it is not just a meeting of cultures, their interaction in their pure form, purely cultural interaction and mutual enrichment. As a rule, the political component is clearly or implicitly visible behind cultural influences, which is most clearly manifested in cultural expansion. The consequences of the “meeting of cultures” largely depends on the level of the spiritual and moral culture as a subject, and the object of cultural expansion, as well as the fullness of culture. The possibility of saving national sovereignty and national identity largely depends on these factors. Theoretical considerations are illustrated on the key problems of the history of Armenian national culture and thought.

Keywords: meeting of cultures, dialogue of cultures, cultural expansion, object and subject of expansion, national culture, national identity.

ՄՇԱԿՈՒՑԹՆԵՐԻ ՀԱՆՂԻՊՈՒՄԸ
ԵՎ ԱԶԳԱՅԻՆ ԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԸ

Կ.Ա. Միրումյան

ԱՍՓՈՓՈՒՄ

Հոդվածում ուսումնասիրվում են մշակույթների հանդիպման տարբերակներ՝ սկսած երկխոսությունից, վերջացրած բախումով: Առանձնացվում են մշակութային էքսպանսիա (զավթողականություն), էքսպանսիայի սուբյեկտ և օբյեկտ հասկացությունները: Ցույց է տրվում, որ իրականում խոսքը մշակույթների հանդիպման, դրանց մաքուր փոխներգործության, զուտ մշակութային փոխլրացման և փոխհարստացման մասին չէ: Որպես կանոն, մշակութային ազդեցության հետևում ակնհայտ կամ ոչ ակնհայտ արտահայտվում է քաղաքական բաղկացուցիչը, ինչը առավել ցայտուն դրսևորվում է մշակութային էքսպանսիայի ժամանակ: Մշակույթների հանդիպման արդյունքը մեծապես կախված է մշակութային էքսպանսիայի, ինչպես սուբյեկտի՝ այնպես էլ օբյեկտի հոգևոր-մշակութային զարգացվածության աստիճանից, և մշակույթի լիակատարությունից: Այդ գործոններից է մեծապես կախված ազգային ինքնիշխանության և ազգային ինքնության պահպանման հնարավորությունը: Տեսական նկատառումները լուսաբանված են հայկական ազգային մշակույթի և մտքի հանգուցային խնդիրների միջոցով:

Հիմնաբառեր՝ մշակույթների հանդիպում, մշակույթների երկխոսություն, մշակութային էքսպանսիա, էքսպանսիայի օբյեկտ և սուբյեկտ, ազգային մշակույթ, ազգային ինքնություն:

**ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՐՊԵՍ ԱԶԳԻ ԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ
ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ԿԱՐԵՎՈՐԱԳՈՒՅՆ ԿԱՌՈՒՑԱԿԱՐԳ
ԳԱՐԲԻԵԼ ԱՅՎԱԶՈՎՍԿՈՒ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԱ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
ՀԱՅԵՑԱԿԱՐԳԻ ՄԵԶ՝**

Ռ.Ա.Միրումյան

rimma.mirumyan@gmail.com

ԱՍՓՈՓՈՒՄ

Ընթերցողի ուշադրությանը ներկայացվող հոդվածը Գաբրիել Այվազովսկու փիլիսոփայա-քաղաքական ուսմունքի, այն է՝ մշակույթի քաղաքական հայեցակարգի, կառուցման փորձ է, որն իրականացվել է ազգային լուսավորության (կրթության և դաստիարակության)՝ որպես հայ ազգի հոգևոր վերածննդի և մտավոր առաջադիմության, ազգային ինքնության պահպանման կարևորագույն կառուցակարգի, վերաբերյալ նրա դատողությունների իմաստավորման հենքի վրա: Այդ նպատակին հասնելու գլխավոր միջոցը մտածողը համարում է հայոց լեզուն՝ ազգային պետականությունից զուրկ և աշխարհով մեկ սփռված հայ ազգի հոգևոր միասնության գրավականը, ինչպես նաև պատմամշակութային նոր պայմաններում ազգային մշակույթի զարգացման խթանը: Ազգային լեզուն ներկայացվում է որպես ներկա և ապագա սերունդներին ազգի հոգևոր ակունքների հետ կապող գլխավոր օղակ: Դրանով է բացատրելի գրաբարի և աշխարհաբարի՝ որպես ազգային լեզվի պատմականորեն պայմանավորված

* Հետազոտությունն իրականացվել է ՀՀ ԿԳՆ Գիտության Պետական Կոմիտեի և Հայ Առաքելական Ուղղափառ Սուրբ Եկեղեցու Ռուսաստանի և Նոր Նախիջևանի Հայոց Թեմի աջակցությամբ հ. 16AAR-009 համատեղ գիտական նախագծի շրջանակներում:

և ազգի առաջադիմության և ինքնության պահպանման համար անհրաժեշտ երկու ձևերի մտածողի մրբոնումը: Նման ըմբռնմամբ պայմանավորված ազգի անդամների կրթությունն ու դաստիարակությունը նպաստում է ազգասիրության/հայրենասիրության զգացման արթնացմանը, դրանով իսկ նաև՝ ազգային ինքնության գիտակցմանը:

Հիմաբառեր՝ ազգային լուսավորություն, ազգային լեզու, ազգային մշակույթ, ազգային ինքնություն, ազգային ինքնագիտակցություն:

Ազգ մը կամ ժողովուրդ մը ե՛րբ արուած կը սեպուի, կամ ի՞նչ միճակի մէջ ըլլայ նե՛ իրաւցընէ խեղճ կ'ըսուի... Այսպիսի խեղճ վիճակին ի՞նչ դէպ կրնայ ըլլալ: Ի՞նչ դէպ ալ ըսես՝ դժուար է.- մէկ հատիկ դէղը սա է. լաւ դաստիարակութեամբ ժողովրդեան տղաքը կրթել, և առաքինութիւնն ու դէղը մէկտեղ հիւսելով կապ մը շինել ու անով կապել ընտանիքը, հայրենիքը և բոլոր մարդիկը:

Գաբրիել Այվազեան

Հայ ժողովրդի մշակութային պատմության մեջ XIX դարը գրանցվել է որպես ազգային զարթոնքի ժամանակաշրջան: Այն հերթական՝ երրորդ անգամ հաստատել է պատմամշակութային հետևյալ օրինաչափությունը՝ ազգի կրթահամակարգը ավանդական (էթնիկ) հենքի վրա ստեղծվող մշակութային որոշակի (գրավոր) ավանդույթում մարդու ներառման գլխավոր կառույցն է, ինչից և առաջանում է յուրաքանչյուր ազգի մշակույթը: Մինչդեռ մշակույթը (քաղաքակրթությունը) ապահովում է ազգի անկախ գոյության նախապայմանը՝ ազգի հոգևոր ինքնությունը: Վերջինս պայմանավոր-

ված է մշակութային միասեռությամբ, ինչը բացառապես կրթության միջոցով է ձեռք բերվում: Այդ իսկ պատճառով կրթական համակարգն ազգային մշակույթի կարևորագույն ինստիտուտն է, ազգի և ազգային պետականության ձևավորման և պահպանման խթանը:

Կրթության խնդիրը արդիական է նաև արդի աշխարհում՝ ինչպես մեծ, այնպես էլ փոքր ազգերի համար: Ուստի և կրթության նշանակությունը հասարակական կեցության համար արտաժամանակային է և համընդգրկուն:

Այս խնդրի վերաբերյալ XIX դարում հայ հոգևոր վերնախավի շրջանակներում մշակվել են տարբեր՝ ազատական և պահպանողական դիրքորոշումներ: Հայ ազատականների մշակած դիրքորոշումը ամփոփելի է հետևյալ բանաձևերով: Պետության բացակայությունը բացասաբար է ազդում ազգային կյանքի բոլոր բնագավառների, այդ թվում նաև՝ հոգևոր ոլորտի վրա: Խնդրի մյուս կողմը, սակայն, այն գաղափարի հաստոտումն է, որ քաղաքական ազատության գրավականը պետական կյանք վարելու ազգի ձգտումն ու ցանկությունն է, ինչն ապահովվում է ազգային դաստիարակությամբ պայմանավորված ազգի բարձր ինքնագիտակցությամբ: Ազգային լուսավորությունը՝ ազգի քաղաքական կյանքի վերականգնման ուղին, գիտական առաջադիմության արդյունքների յուրացմանն ուղղորդված ազգի հոգևոր վերանորոգութիւնն է:

Պահպանողականների հաստատմամբ՝ ազգի (մարդկության) պատմության մեջ գլխավորը իրավունք-պարտականություն հարաբերակցության ճշմարիտ ըմբռնմամբ պայմանավորված բարոյականության զարգացումն է: Ազգի բարոյական զարգացումը ազգի ազատության գրավականի՝ ազգային լուսավորության (կրթության և դաստիարակության) գերխնդիրն է: Այդ իսկ պատճառով «օրինաւոր ժողովուրդ կազմելու համար» անհրաժեշտ է կրթության և դաստիա-

րակության, գիտության և բարոյականության և հասկապես՝ քրիստոնեական բարոյական ուսմունքի համադրումը [10, 234–235]:

Այս բանաձևի համեմատ է բնութագրելի XIX դարի հայ կրոնական մտածող, Մխիթարյան միաբանության ակնառու ներկայացուցիչ, «Բազմավեպ» ամսագրի առաջին խմբագիր Գաբրիել Այվազովսկու դիրքորոշումը խնդրո առարկայի վերաբերյալ:

Հատկանշական է, որ ազգային լուսավորության (կրթության և դաստիարակության) հիմնախնդիրը Գ. Այվազովսկու փիլիսոփայաքաղաքական հայեցակարգի կիզակենտրոնն է, որում համադրվում են հայ ազգի ներկա գոյության և պատմական հեռանկարի վերաբերյալ նրա բոլոր մտորումները: Ազգի կրթադաստիարակչական կառույցը նա բնութագրում է որպես Մեսրոպ Մաշտոցի և Գրիգոր Լուսավորչի կողմից ստեղծված ու Հայ Առաքելական եկեղեցու դարավոր նպատակամիտված գործունեության շնորհիվ պահպանված և սերունդներին փոխհաղորդված ազգային-մշակութային հարուստ ավանդույթի մեջ հայորդիների ներառման գլխավոր կառույց: Ըստ այսմ՝ ժամանակակից սերնդի մեջ ազգային նկարագրի ձևավորման ու պահպանման, հետևապես նաև՝ հայերի կենսադաշտում մշակութային միասնության ձեռքբերման կարևորագույն միջոցը համարվում է Ավանդույթի վրա հիմնված Ազգային դպրոցը: Հենց մշակույթն է իրականալի դարձնում ազգի անկախ գոյության նախապայմանի՝ հոգեմտավոր ինքնության ապահովումը [11,180]:

Գ.Այվազովսկու աշխատություններում իմաստավորվել է Մխիթարյան միաբանության՝ Մխիթար Սեբաստացու կողմից ձևակերպված գործունեության ծրագրային դիրքորոշումը: Մխիթարի մտադրությամբ, ազգի բարեպաշտ հոգին պետք է դառնար գործիք ազգին կրթելու և դաստիարակելու նպատակով: Միևնույն ժամանակ անհրաժեշտ է համարվել մոտեցնել հային Եվրոպային՝ առանց

ազգայինից նրան օտարացնելու: Այսինքն, եվրոպական գիտության և լուսավորության համակարգից հարկ է համարվել փոխառնել այն-պիսի գաղափարներ, որոնք համեմատ էին ազգի էությանը, նրա հոգևոր հակումներին: Միաբանության այս նշանաբանը Այվազովսկին ձևակերպել է այս կերպ. «ազգին այժրեւ միտքը բանալ գիտութեամբ՝ որպէսզի հասկընայ, թէ իր պատմութիւնը ինչ է, իր լեզուն որն է, իր դաւանութիւնը ուղիղ է, եկեղեցին ուղղափառ է, մէկ խօսքով՝ ոչ ազգմը սեպուելու համար իր ազգութիւնը ուրանալու կարօտ է, էլ ոչ ուղղափառ ըլլալու համար իր եկեղեցիէն ու առաջնորդներէն հեռանալու ապստամբելու է» [6, 72–73]:

Ազգային կրթության և դաստիարակության վերաբերյալ հայ պահպանողականի դատողությունները իմաստավորելու համար իբրև ելակետ ընդունելի է այն գաղափարադրույթը, թէ ազգի կրթությամբ ու դաստիարակությամբ է հնարավոր նրա մարդկայնացումը, այն է՝ ինքնաճանաչման զարգացումը: Այս տեսանկյունից ուշագրավ է մտածողի հետևյալ դատողությունը. «ազգի մը բնական կատարելութիւններուն առանց կրթութեան մնալը կընմանի մէկ մարդու մը ունեցած գանձին, որ օգտակար բաներու գործածելու և անով փառք պատիւ ու հանգստութիւն շահելու տեղը, բանայ մարդը ան գանձը ու իր թշնամիներուն բաժնէ, որ ուժովնան ու իրեն դէմ ելլեն: Որչափ որ մէկը շատ կատարելութիւններ ունենայ, այնչափ աւելի կարօտ կըլլայ կրթութեան. ապա թէ ոչ, կատարելութիւնները առանց կրթութեան մնալով՝ ամէն մէկը կըդառնան կըլլան մէյմէկ մեծամեծ մոլութեանց արմատները» [1,58]:

Հետևապես, կրթությանն ու դաստիարակության կենսագործումը մարդու (ազգի) առաջին և սրբագան պարտքն է, քանզի դրանց միջոցով է ապահովվում մարդու հասարակայնացումը, հասարակական բարքերի մեղնացումն ու օրենքի պաշտպանումը:

Այս տեսակետից օրինաչափ է թվում Այվագովսկու պնդումը, թե «ուսումն ու կրթութիւնը ամէն մարդու ալ հարկաւոր է, ամէն մարդու ալ օգտակար է»: Նրա հաստատմամբ, «աշխարհում ամէն բան իրեն համար վախճան մը ունի»: Մարդու նպատակն է ճշմարտութիւնը, ինչը բացահայտելու համար նրան Աստծո կողմից շնորհվել է բանականություն ու «գործունէութիւն»: Այն դեպքում, երբ մարդն իր խելքն ու «գործունէութիւնը» օգտագործի ու «կատարելագործէ, ճշմարտութիւնը կը գտնէ, իր վախճանին կը հասնի. իսկ թէ անհոգ ըլլայ ասոնք բանեցընելու ու սրելու, վախճանին չը հասնիր ու անբան արարածներէն ալ վար կը մնայ: Կրնայ ըսել մէկը թէ ատ կողմանէ վախ չկայ. վասն զի թէպէտ մարդս քանի որ տղայ է՝ բանականութիւնն ու գործունէութիւնը չեն բանիր, բայց հետ զհետէ երկուքն ալ կը բացուին, անով մարդ կը ըլլայ, այսինքն տարիքը կ'առնէ, իր բանը կը գիտնայ, տուն տեղ կը կառավարէ, և այլն. ասանկով իր վախճանին կը հասնի» [5, 34]: Մտածողի պնդմամբ՝ ճշմարտութիւնը մարդու իրական բարին է երջանկութիւնն է: Այդ իսկ պատճառով նյութական ու անցողիկ կամ թվացյալ բարիքը չին բավարարում մարդուն: Պատճառն այն է, որ մարդու բանականութիւնը «աստուածային բոց մըն է, որ կրնայ թէ լոյս տալ և թէ այրել. կրնայ աղէկի ալ գործածուիլ՝ գէշի ալ. նմանապէս գործունէութիւնը կրնայ իրեն երջանկութեանն ալ պատճառ ըլլալ՝ թշուառութեանն ալ, ինչպէս որ ամէն օրուան փորձով ալ ամէն մարդ կը տեսնէ. ուստի երբոր մէկը աս իր կարողութիւնները գէշի կը բանեցընէ, ըսել է թէ ճշմարտութենէն կը խոտորի ու ստութեան ետևէն կ'երթայ, որ իր վախճանին հակառակ է. անոր համար ալ հարկաւ անհանգիստ ու թշուառ կ'ըլլայ» [5,34]:

Ընդամին, մարդու բանականության կատարելագործման միակ միջոցը գիտությունն ու կրթութիւնն է: Այս համատեքստում է ընկալել-

լի մտածողի հետևյալ փաստարկը. «...երբ որ ամեն մարդ ալ խելք առեր է Աստուծմէ, ու ամէն մարդ ալ աս խելքովը պիտի գտնէ ճշմարտութիւնը կամ իր երջանկութիւնը, ինչու՞ համար միայն ոմանք պարտական պիտի ըլլան խելքերնին սրելու ուսմամբ ու կրթութեամբ, ու ոմանք գուրկ պիտի մնան աս կատարելութենէն, ու անով նաև իրենց երջանկութենէն: Ուրեմն հարկաւոր է որ ամէն մարդ ալ կրցածին չափ ետևէ ըլլայ ուսում ու կրթութիւն սովորելու, որպէս զի իր վախճանին կարենայ հասնիլ» [5, 34]

Ազգային լուսավորությունը (կրթությունն ու դաստիարակությունը) հայ ժողովրդի բարեկեցության ու հոգեմտավոր առաջադիմության (Այվազովսկու եզրաբանությամբ՝ «երջանկութեան») նախապայմանը համարելով, հայ պահպանողականը գտնում է, որ ազգային լուսավորությունը պետք է համահարաբերակցվի ազգի «բնաւորութեանը»: Միաժամանակ, ազգային լուսավորությունը նպաստում է աշխարհի կողմից ազգի ճանաչմանը: Ուստի խիստ անհրաժեշտ է վերակենդանացնել պատմաքաղաքական հայտնի պատճառներով ընդհատված (վեց դար շարունակ) հայ հոգևոր ավանդույթները. «Արդ տեսնե՞ս զի առ'ի կարող լինելոյ դարմանել գտունկմիզայսօրինակ քճքճեալ, շուրջ զարմատովն բաժակել և արբուցանել, զվնասաբեր բաղեղունս որք կռուին ընդ նա՝ քանցել, գորդունսն կոտորել, և զանտիպան ոսոս հատանել սրբել՝ զի տունկն այն վատթարեալ զօրասցի և ծաղկեսցէ, և ծանիցէ աշխարհ ամենայն զի այս տունկ տնկեալ յԱստուծոյ յեղեմատիպ դրախտս Հայաստան աշխարհի քաջաբեր է և բարետեսիլ, այս ամենայնասացի՝ ոչ թեթև ինչ ենի՛գործել, այլ պարտ է զոգի'ի բռին եղեալ գուն գործել, մշակել, ճգնիլ և վաստակել. պարտ է յընդհանուրս ծաւալել զաշխատանս, զի ողջոյն ազգն միանգամայն ծաղկեսցի: Վասն այսորիկ արժան է այժմէն դնել հիմն այնպիսի'ի կրթութիւն ազգին, զի թէ ոչ մեք, գեթ որդիք մեր և

կամ որդիք որդուց մերոց վայելեսցեն յաւուրս բարեկենդանութեան, և գլիչատակ ազգասիրացս օրհնեսցեն» [4, 201]: Այվագովսկու փիլիսոփայա-քաղաքական հայեցակարգի համար ծրագրային այս բանաձևը այսօր իսկ կարևորվում է նրանով, որ XIX դարի ողջ ընթացքում հայ պահպանողականների (որոնց շարքին է դասվում նաև Այվագովսկին) և լուսավորականների (ազատականների) միջև գաղափարական պայքար է ծավալվել ազգային լուսավորության իրականացման մեթոդների և միջոցների վերաբերյալ: Խնդիրը հանգում էր ազգի գոյության և հետագա զարգացման երաշխիքների որոնմանը, ինչը վերաբերվում է ազգային մշակույթի՝ ազգային ինքնության պահպանման միակ երաշխիքի, զարգացման («բուն ազգային» թե՛ «ոչ ազգային») ընտրությանը և հիմնավորմանը [4, 201]: Ակնհայտ է, որ Այվագովսկին ընդդիմանում էր նորաստեղծ այն գաղափարներին (որոնց ջատագովներն էին դարաշրջանի հայ ազատականները) միայն, որոնք խոչընդոտում էին ազգային ինքնագիտակցության՝ ազգային ինքնության ցուցիչի զարգացմանը: Նշված ուղղությունների միջև գաղափարախոսական տարբերությունը, ըստ էության, այս կամ այն գործոնի շեշտադրման մեջ է [8, 114–115]: Քննարկվող բանավեճը որակելի է որպես մեկ նպատակային դիրքորոշման տարբեր, սակայն ոչ իրարամերժ, այլ, ընդհակառակը, միմյան լրացնող մոտեցումների դրոհորում [9, 223–224]:

Ազգային մշակույթի ձևավորման, զարգացման և փոխհաղորդման կարևորագույն միջոցը մտածողը համարում է ազգային լեզուն, ինչն էլ, վերջին հաշվով, ապահովում է ազգի ինքնությունը. «Թե որ մեկ բան մը կայ աշխարհիս վրայ որ մարդուս ինչ ազգէ ըլլալը յայտնի կիմացընէ ամէն տեղ ու ամէն ատեն՝ իր ազգային լեզուն է: Քանի որ ազգ մը իր լեզուն կը պահէ, թեպէտ և ուրիշ ամէն ազգային յատկութիւններն ալ կորսունցընէ՝ ազգութիւնը չկորսուն-

ցրներ. իսկ լեզուն մէկդի ձգելուն պէս՝ ազգութիւնն ալ խիստ շուտ կրկնորսուի» [2, 76]: Այվազովսկին փաստում է, թէ իր բուն հայրենիքից դուրս մի ազգի գտնվելն ու օտար երկրներում տարբեր ավանդույթներին հետևելը արգելքներ չի առաջացնում ազգային ինքնության պահպանման համար:

Փաստորեն, հայ պահպանողականը ըմբռնում է որպէս անհատական գիտակցության և մշակույթի ավանդույթի բովանդակության օբյեկտիվացման միջոցի ազգային լեզվի դերակատարությունը: Ավելին, նա ասումնաւում է նաև անհատական գիտակցության և մշակութային ավանդույթի միջև խորքային կապի ապահովման ազգային լեզվի գործառույթը «...միայն լեզուն բաւական է իմացընելու թէ ինքը աս կամ ան ազգն է, և միայն աս ազգութեան նշանն է որ ոչ դիպուածը և ոչ բռնութիւնը կրնան վերցընել մարդուս վրայէն՝ թէ որ ինքը չհաւանի» [2, 76] :

Այս միտքը լուսաբանելու համար նա դիմում է Մովսէս Խորենացու վկայությանը Արամ Նահապետի մասին: Մի շարք երկրներ նվաճելուց հետո Արամը հրամայեց, որպէսզի իր ընդարձակ երկրում բոլոր ժողովուրդները խոսեն հայերեն՝ ազգային միաստեղությունն ապահովելու նպատակով [7, 118–119]: Սակայն. «աս բռնութիւնը ըրած ալ ըլլար նէ՝ չէր կրնար առաջ տանիլ. վասն զի բռնութեամբ եղած բանը քիչ կըդիմանայ» [2, 76]: Նշեմ, որ մտածողի այս դատողությունը արդիական էր ոչ միայն Արամ Նահապետի ժամանակաշրջանում: Այն կարևոր նշանակություն ունի նաև արդի աշխարհում, երբ ժողովուրդները պայքար են մղում սեփական լեզվով խոսելու և կրթվելու համար: Հայ ազգը նա բնութագրում է որպէս «իր բուն հողէն հանած» և օտար հողի մէջ տնկած բույս, որը բարենպաստ պայմաններում երկար ժամանակ կպահպանի իր ազգային հատկությունները: Հետևաբար. «մեր ազգն ալ իր հիմակուան վիճա-

կին մէջ կրնայ երջանիկ ըլլալ ու իր ազգութեանը մէջ մնալ՝ թէ որ գէթ լեզուն պահէ. ապա թէ ոչ, ազգութիւնն ալ կերթայ վրայէն: Լեզուն մէկ կերպով մը ազգին ազնուութեանը վկայականն է. աս վկայականը ձեռքէն ելածին պէս՝ տարակոյս չկայ որ ազնուութեանն ալ հաւտացող չըլլար» [2, 76]:

Այս տեսակետից օրինաչափ է թվում ժամանակաշրջանի հայ ազգի հոգևոր վերնախավի առջև ծառայած երեք կարևորագույն խնդիրների Այվագովսկու սահմանումը:

1. Նախկինում հայերեն չխոսող հայերը պետք է սկսեն գործածել հայերենը: Ազգասիրությունը/հայրենասիրությունը պայմանավորված է նախ հայերենի իմացությամբ և գործածմամբ, առավել ևս, որ ազգային դպրոցներում արդեն գործածվում է հայերենը:
2. Հայ հասարակությունը պետք է գործածի անխառն հայերենը, ինչը հնարավոր է բառարանների կամ «մաքուր ոճով գրուած աշխարհաբար» քերականությունների միջոցով:
3. «Գրաբար-աշխարհաբար» հարաբերակցությունը, որի շուրջ XIX դարի ողջ ընթացքում ծավալված բանավեճը ծնունդ է տվել երկու հակադիր մոտեցումների:

Ըստ առաջինի՝ աշխարհաբարի զարգացումը խոչընդոտում է գրաբարի գործածմանը, ինչպէս լատիներենը, որը եվրոպական շատ լեզուների գրաբարն էր, «աշխարհաբարներուն ծաղկելովը ինկաւ: Եվ թէ որ ինչուան հիմայ ալ իրենց մէջ մարդիկ կըզտնուին որ տժգոհ են աս բանիս (թէպէտ մէկ կողմանէ ալ աշխարհաբարնին ծաղկած ու կոկուած ըլլալով՝ շատ կարօտ չեն գրաբարին) ուրեմն մեր գրաբարը քանի որ ասոնց լատիներէնին պէս իր յարդը չէ կորսընցուցած՝ մենք մեր կամօքը ինչու՞ անարգենք. կամ թէ աշխարհաբարնիս որ ինչուան հիմա շէնք շնորհք մը չէ առած՝ ինչու՞ զարդա-

րենք կըսեն: Ո՞ր լեզուագետ ու ազգասէր մարդը չգիտեր մեր գրա-
բառին եզական հնութիւնը, գեղեցիկ պարզութիւնը, և անբաւ հարս-
տութիւնը. անոր ներհակ, աշխարհաբառին խառնակութիւնը, աղ-
քատութիւնը, տգեղութիւնն ու քսան երեսուն տեսակ բաժնուած ըլ-
լալը. ի՞նչ խղճմտանքով ան յստակ աղբիւրը կուրցընէ, ու անկէ հե-
ռացած՝ պղտոր ջուրը խմէ» [2, 78]: Այդ իսկ պատճառով անհրա-
ժեշտ է զարգացնել ոչ թէ աշխարհաբարը, այլ գրաբարը: Հարկ է
«պարզ» գրաբար մտցնել հայ հասարակութեան մեջ, որպէսզի պոլ-
սահայերը, հնդկահայերը, ռուսահայերը և այլ երկրներում բնակվող
հայերը հասկանան միմյանց ու «իմանան, թէ մէկ ազգ են, մէկ հօր
զաւակներ են»:

Ըստ երկրորդի՝ անհրաժեշտ է զարգացնել աշխարհաբարը և
«հասարակաց ընդունելի լեզու» դարձնել: Յուրաքանչյուր ազգ օգ-
տագործում է և՛ գրաբարը՝ որպէս գրավոր լեզու, և՛ աշխարհաբա-
րը՝ որպէս խոսակցական լեզու: Ընդ որում այդ երկու լեզուներն էլ
կանոնակարգված են. «...ուրեմն մենք ալ ջանանք, կըսեն, գրաբառը՝
կարդացողներուն պահել, ու աշխարհաբառը անանկ կոկել որ ազ-
նիւ լեզու մը ըլլայ հասարակաց: Իրաւ, կըսեն, մեր գրաբառը պէտք
չէ ձգել, կամ կուրցընել. բայց աշխարհաբառին ալ ամեննին կանոն
մը դնել չուզելը ըսել է թէ գրաբառը ջանացուի այնչափ ծաղկեցընել
ու այնպէս հասարակաց լեզու ընել որ ամէն մարդ գրաբառ խօսի ու
գրաբառ շարադրէ: Ատիկայ շատ գովելի ու փափաքելի բան է. բայց
մե՛ղք որ գրեթէ անկարելի է. կարելի ալ ըլլայնէ՝ հարիւրաւոր տարի-
ներ պէտք է որ քիչ մը յաջողի. վասն զի մէկ լեզու մը որ հիմա խօ-
սակցութեան լեզու չէ, հապա գրքի մեջ կըբանի, մեռած լեզու կըսուի.
ինչպէս եբրայականը, հելլենականը, լատինը, սլաւեանը, հին պարս-
կերէնը են. աս մեռած լեզուները ոչ երբէք կըկենդանանան. որով-
հետև լեզուն մարդուս մտքին թարգմանն ըլլալով, մտքին գաղա-

փարները երբոր խիստ հիննան ու մոռցուին կամ փոխուին՝ լեզուն ալ կըմոռցուի կամ կըփոխուի. ուրեմն մեր գրաբառն ալ որ մեռած լեզու մըն է՝ անկարելի է որ նորէն կենդանանայ ու հասարակաց լեզու ըլլայ» [2, 79]:

Եթէ գրաբարը չի կարող խոսակցական լեզվի դեր կատարել, ապա այդ դերակատարությունը կարող է ստանձնել աշխարհաբարը: Ուստի ազգային դպրոցներում դասավանդումը պետք է իրականացվի աշխարհաբարով:

Եվրոպական կրթահամակարգերի և եվրոպական գիտությունների արագ զարգացումը հայտնի ժամանակաշրջանում մեծավ մասամբ պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ յուրաքանչյուր եվրոպական ազգ «իր լեզուովը սորվել սկսաւ ամէն ուսմունք. որ առաջ լատիներեն կըսորվէին»: Հետևաբար, հայ հասարակության մեջ գիտությունների զարգացման նախապայմանը նույապես աշխարհաբարի գործածումն է: «սորվիլ կըցողին գրաբառն ալ մեծ ջանքով սորվեցընենք, գիտնալով որ իրացընէ եզական լեզու է մեր գրաբառը, և շատ աղուոր յատկութիւններ ունի: Իրաւ է որ աշխարհաբառը գրաբառէն շատ պակասաւոր, աղքատ ու խառնակ է. բայց աս բանս բաւական չէ՝ իբրև անպիտան մէկդի ձգելու զատիկայ. պետք է մաքրել, կռկել, և ըստ կարի գրաբառին մօտեցընել, որով թէ գրաբառը իր յարգին ու ազնուութեանը մէջ մնայ, և թէ աշխարհաբառը ազնուանայ. անով գրաբառը դիւրաւ հասկընալու ալ ճամբայ կըբացուի»: Այնուամենայնիվ, ուրիշ երկրներում գործածվող հայերենները, հատկապես «բուն հայաստանիները», պետք է մոտենան այդ ընտրված լեզվին:

2. Այդ լեզուն (աշխարհաբարի մյուս տարատեսակությունների համեմատ) պետք է «քիչ խորթ գայ ուիշ երկրի ազգայնոց ականջին»

3. Այդ լեզուն անկախ կիրառելիության աստիճանի, պետք է «մաքրուած ու գրաբառին մօտեցած ըլլայ, ու հետզհետէ մաքրուելու վրայ ըլլայ» [2, 80]:

Այդ պայմաններին համապատասխանող լեզվի ընտրությունից հետո հարկ է այն կանոնակարգել քերականությամբ և բառգրքով:

Շարադրյալի հենքի վրա Այվազովսկին ձևակերպում է սեփական մոտեցումը. «...մեր միտքը ոչ նիայն գրաբառ լեզունիս ետ ձգել, կամ աշխարհաբառը գրոց լեզու դարձնել չէ, հապա ընդ հակառակն՝ գրաբառը դիրավ ծաղկեցընելուն հնարքը գտնել ու սորվեցընել է. ինչպէս որ յայտնի կերևնայ նաև ան պայմաններէն որ ընտրելի աշխարհաբառին հարկաւոր սեպեցինք: Հիմա, հոնտեղը ըրած խոստմունքնիս կատարելու համար՝ քիչ մը աւելի բացատրենք մեր նոյն կարծիքը: Ընտրելի աշխարհաբառը ան ատեն ազնիւ կըլլայ ըստ կարի, և շատին հաճոյ, շատին ալ դիրաւ հասկընալի, երբոր արդէն գրաբառի մօտեցած ըլլայ ուրիշներէն աւելի, ու ասկէ ետքն ալ աւելի մօտենալու վրայ ըլլայ. այնպէս որ առանց իմացուելու, այսինքն առանց մեծ դժուարութեան, գրաբառ լեզուին հետ միանայ» [8, 108]:

Փաստորեն, Այվազովսկին դիտում է լեզուն որպէս պատմաաշակութային երևույթ, որը ենթակա է զարգացման: Այդ դրույթի հաստատումը ընկալելի է դարձնում գրաբարի պահպանման և աշխարհաբարի ձևավորման ու զարգացման օրինաչափության հայ պահպանողականի հիմնավորումը. Այվազովսկին (ինչպէս նաև դարաշրջանի մի շարք հայ կրոնական մտածողներ, այդ թվում նաև Մխիթարյանները), ըստ էության, գրաբարն ու աշխարհաբարը դիտում են որպէս ազգային լեզվի պատմականորեն պայմանավորված և հայ ազգի կրթության, դաստիարակության, առաջադիմության և ինքնության պահպանման համար խիստ անհրաժեշտ երկու ձևեր:

Լեզուն համարվում է ազգի հոգևոր միասնության կարևորագույն գործոնը, քանզի նրա միջոցով է ապահովվում սերունդների ժառանգությունը: Այդ հենքի վրա է զարգանում ազգային ինքնագիտակցությունը՝ ազգասիրության/հայրենասիրության նախապայմանն ու ազգային ինքնության ցուցիչը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. *Այվազեան Գ.*, Թե՛ ո՛րչափ հարկաւոր է կրթութիւնը մեր ազգին տղոցը// «Բազմավէպ», Վենետիկ, 1843, №4, էջ. 57–59:
2. *Այվազեան Գ.*, Ազգային լեզուն պահելու վրայ// «Բազմավէպ», Վենետիկ, 1843, №5, էջ. 76–80:
3. *Այվազեան Գ.*, Աշխարհաբառ լեզուի վրայ//«Բազմավէպ», Վենետիկ, 1843, №7, էջ. 108–111:
4. *Այվազեան Գ.*, Յառաջադիմութիւն ազգային//«Բազմավէպ», Վենետիկ, 1844, №13, էջ. 201–207:
5. *Այվազեան Գ.*, Ազգային կրթութիւն: Հասարակ ժողովրդեան կրթութիւնը որչափ հարկաւոր ու օգտակար է//, «Բազմավէպ», Վենետիկ, 1846, №3, էջ. 33–35:
6. *Այվազեան Հ. Գ.* Վրդ., Ուրուագիծ ոգւոյ և ընթացից Մխիթարեան միաբանութեան, Վենետիկ, Կ. Պոլիս, 1875:
7. *Մովսէս Խորենացի*, Հայոց Պատմություն, Եր., ԵՊՀ հրատ., 1981:
8. *Միրումյան Ռիմա*, XIX դարի Հայ կրոնական փիլիսոփայության մեթոդաբանական հարցերի մասին/ Հայ իմաստասիրությունը հոգևոր մշակույթի համակարգում, Պրակ 3, Եր., 1998, էջ. 103–108:
9. *Միրումյան Ռիմա*, Ազգային լուսավորությունը որպէս ազգային գաղափարախոսության գերխնդիր Մխիթարյանների հայացք-

ներում մեթոդաբանական տեսանկյուններ «Բազմավեպ», 2001, №1-4, էջ. 221–232:

10. *Միրումյան Ռիմա*, Պատմափիլիսոփայական հայեցակարգերը XIX դարի հայ փիլիսոփայության մեջ. Մեթոդաբանական վերլուծություն, Եր., Նոյյան Տապան, 2003:
11. *Միրումյան Ռիմա*, Հովհաննես Տերոյենց («Իմաստասերք հայոց» մատենաշարից), Եր., Սարվարդ, 2011:

-

• •

-

()

,

,

.

–

(

-

)

,

.

.

**EDUCATION AS THE MOST IMPORTANT MECHANISM
FOR PRESERVING NATIONAL IDENTITY IN THE POLITICAL
AND PHILOSOPHICAL CONCEPT OF GABRIEL AIVAZOVSKY**

R. Mirumyan

ABSTRACT

The article offered to the attention of the reader is the experience of constructing the political and philosophical doctrine of Gabriel Aivazovsky as a political concept of culture on the basis of comprehension of the latter's arguments about national enlightenment (education and upbringing) as the most important mechanism of spiritual revival of the intellectual progress of the Armenian nation, development and preservation of national identity. The thinker calls the national language the most important factor for this goal's achievement. According to him, the language is the guarantor of spiritual unity of the Armenian nation which is devoid of the national state and scattered all over the world, as well as the formation and development (in the new historical and cultural conditions of the national culture). The language seems to be the main factor linking the present and future generations of the Armenian nation with its spiritual origins. This explains the understanding of Grabar and Ashgarabar - historically formed two forms of the national language - as necessary for the progress of the nation and the preservation of its identity. The education and upbringing of the representatives of the Armenian nation conditioned by such understanding contribute to the awakening in it of a feeling of love for nation and patriotism, and thereby the realization of its own identity.

Keywords: national education, national language, national culture, national self-consciousness and national identity.

:

..

tan5@bk.ru

;

;

:

,

,

.

.

,

,

—

.

.

,

2010 [3], « « » 4
2015 [4]; « -
- 2011–2012
» [5]; « ,
» [6]; « -
2020 ». « -
2020 » -
-
: « -
-
, , -
, - ,
» [7]. -
, -
. -
, , « -
», 2016 , -
, , , -
« -
« » -
« » -
» « -
», -
. -
« , -
, , -
, -
». -
-
? -

2. . . « » -
:
-
-
-
- , 2014. . 20–24.
3. - 18 -
2010 . URL:
http://www.mid.ru/foreign_policy/official_documents//asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/224550 (:15.09.17).
4. « » 4 2015 . URL:
<http://rs.gov.ru/sites/default/files/rsh.pdf> (:15.09.17).
5. -
- 2011–2012 . URL:
<http://www.e-cis.info/page.php?id=18844> (: 15.09.17).
6. ,
URL:
<http://www.e-cis.info/page.php?id=25765> (:15.09.17).
7. 2020 . URL: <http://kremlin.ru/supplement/424> (:
15.09.17).
8. -
- 2011–2012 . URL:
<http://www.e-cis.info/page.php?id=18844> (: 15.09.17).
9. *Gilardi F.* 2015 Four Ways We Can Improve Policy Diffusion Research. *State Politics & Policy Quarterly*, 1532440015608761, first published on October 9.
10. *Maggetti ., Gilardi F.* 2015. Problems (and solutions) in the measurement of policy diffusion mechanisms. *Journal of Public Policy*, Available on CJO P.7 doi:10.1017/S0143814X1400035X
<http://www.fabriziogilardi.org/resources/papers/Maggetti-Gilardi-JPP-2015.pdf>(05.01.2016).

**HISTORICAL POLICIES OF RUSSIA AND ARMENIA:
STRATEGIES AND PRACTICES OF CONSTRUCTION
OF NON-NATIONAL IDENTITY**

T. Podshibyakina

ABSTRACT

The paper analyzes the historical policies of Russia and Armenia as a tool for convergence of countries on the basis of a common historical past; the prospects of strategies for the formation of a new civil supranational identity and practices for its construction in the post-Soviet space were assessed; the advantages of integrating the two countries on the basis of the principle of voluntariness and equality of political participation are shown.

Keywords: historical policy, historical memory, commemoration, supranational identity, integration.

⋮

• •

spotselu@mail.ru

« - » « - » -

,

• ,

⋮

,

,

,

•

,

,

”

-

•

,

•

•

(«

»)

[1].

, -

, -

« -

, , »,

1930- , -
«

»[2].

? , (-
) .

(symbola). , « -
, »

» [3].

« - » (Mich-Gedächtnis) « - »
(Ich-Gedächtnis) [4]

. « - » , « -

» , , . « - » -

« - ».

“symbola” -
() « - » « - »

[the self] « »
 « » [the conversation of the 'I' and the 'me'] [5]».

. [6].

» « - »

, -

2014 , « -

» .

? ,

« » «

» , ,

« (

), » [7].

, ,

2015 .

,

45,1% , - 19,5%.

(35,4%)

2015 , . -

« » (52%) -

, « », -

(43%) , « -

, ». 29% , -

, , 12% , -

[8]. , -

2011 -

: 2011 « -

» 40% , « -

» – 18% [9]. , « -

» . 2014 51% -

() , 2006 40 % [10]. -

1917 . (62,3%) -

(22,1%) , -

(-

),

, 15,6% -

. -

? , « - » -

(1990–2011). -

. 1990–1997 49% -

, « -

» « -

», 2011 . 53%. , 1990–1997 . -

30% , « » « - » , 2011 27% [11]. - , « » - , « - » , « - » , (31%,) 55 , -) [12]. - 2014 « » , , 62%, (86%), (67%) (66%)[13]. , 2013 , 49% , . , 18–35 32% 19 % , [14]. , , 7 (18%), « » (23%), « » (3 %) [15]. , « » « » ,

« » « »
».
()
» [16],
(«
»),
(«
»),
([17].
()
()
[18].

()

: «

,

,

,

.

« »

,

,

» [21].

,

, «

,

» [22]

;

,

.

,

«

»

1.

//

: - , 2014. C. 68–69.

2.

(

) //

. 2012.

1. . 14.

3.

/

, 2014. C. 74–75.

4. Assman A. Der lange Schatten der Vergangenheit: Erinnerungskultur und Geschichtspolitik. München: Beck, 2006.

5. *Mead G.H.* Mind Self and Society from the Standpoint of a Social Behaviorist. Ch. W. Morris (ed.). Chicago: University of Chicago, 1934. P. 180.
6. *Ibid.* P. 175. . . . :
 , 2009. C. 165–166.
7. . « . » : « . » -
 ? // TV. 5 2015 .
 URL: http://ru.espreso.tv/article/2015/08/05/quotlenynopadquot_v_ukrayne_borba_s_quotsovkomquot_yly_vandalyzm (: 11.08.2017).
8. .
(22.04.2014) //
 URL: <http://fom.ru/Proshloe/11472> (: 22. 07.2017).
9. (21.04.2014) // - . . -
 . URL:
<http://www.levada.ru/2014/04/21/rossiyane-o-vladimire-lenine/> (: 15.09.2017).
10. : (02.11.2011) // -
 - . URL:
<http://www.levada.ru/2011/11/02/oktyabrskaya-revoljutsiya-prichiny-i-posledstviya/> (: 12. 07.2017).
11. ?
 - ? // . URL:
<http://fom.ru/Proshloe/11896> (: 11.10.2016).
12. : 4 7 .
 (01.11.2013) //
 . URL:
<http://fom.ru/Proshloe/11163> (: 17.09.2017).
13. -
 // . 20
 2015. URL: <http://izvestia.ru/news/586706> (: 11.
 08.2017).

14. // . 7 -
 2008. URL: <http://izvestia.ru/news/440564> (:
 06.07.2017).
15. 1:
 /
 , . . . :
 , 2013. . 30.
16. // .
 com. . 16.09. 2014. URL:
<http://www.hibiny.com/news/archive/66075>
 (: 16.10.2016).
17. . C. 75.

**LENIN'S MONUMENTS AS A SYMBOLIC RESOURCE
 FOR THE FORMATION OF NATIONAL IDENTITY:
 THE CASE OF POST-SOVIET RUSSIA**

S. Potseluev

ABSTRACT

The article is devoted to the perception of Lenin's monuments in the general interpretation of the Soviet past as a symbolic resource for the formation of modern Russian identity. In his analysis, the author relies on the A. Assman' concepts of "me-memory" and "I-memory" as two complementary parts of personal memory, as well as data from sociological surveys. It is shown how modern Russians justify the preservation of Lenin's symbols as an integral element of national memory.

Keywords: Lenin, historicalmemory, nationalidentity, Sovietpast.

,

..

taiv805@rambler.ru

-

-

-

-

:

,

,

,

,

.

,

-

,

,

.

,

.

,

,

,

,

-

-

,

21- /2015 14 2015

[1].

«

», —

[2].

. -
 . , -
 . -
 , « -
 2020 », -
 12 2009 537, , -
 , -
 , , -
 [3]. -
 , -
 , , -
 . -
 , , -
 , -
 « -
 13 2017 2030 », -
 208. , -
 , -
 , -
 [4]. -
 . -
 « . . , «

4. 13 2017 208
 « 2030 ». -
 : <http://www.pravo.gov.ru/> (13.09.2017).
5. . . // . 2017. 1.
6. 1993 . // -
 - <http://www.pravo.gov.ru/> (- 13.09.2017).
7. . . . 18
 2017. : <https://ria.ru> (13.09.2017).
8. : / . . .
 .: , 2013.

PROCESSES OF GLOBALIZATION, NATIONAL SECURITY AND RUSSIAN LEGAL IDENTITY

T. Ryabova

ABSTRACT

The article examines influence of the global world order on the development of national law and the main problems of its development in modern conditions. Represented by the value of the rule of law and its importance in the legal policy in the field of national security. It raises issues of state sovereignty of the Russian Federation. Based on the study concludes the need for a smooth integration of policy in a single legal field.

Keywords: globalization, state, right, security, law.

⋮

« - »
« » *

• •

sarkishov@mail.ru

, . -
, -
⋮
: « - », « -
» . , , , -
, , , -
, -
, -
⋮
⋮
, , , -
, , , -
⋮

*

[1].

IV-VI

[2].

[5].

).

100

· ,
 , « » -
 , -
 · -
 - , , · -
 ·
 ,
 , · -
 « » -
 · , , -
 · , ,
 - -
 ·
 , , , -
 , , , (,) ,
 , · -
 , -
 -
 · , , -
 , · -
 , ·
 · -
 -

XIX

XVIII-

()

4- 2016 . « »

,

,

,

,

()
« - ».
2016 .

[9].

[10].

: « - - » [11].

[12],

. , -
 , . -
 , , , -
 - -
 . , , -
 , . -
 . - -
 . -
 . (-
) , -
 : -
 - , -
 , , -
 . , -
 , , -
 , -
 . () -

. , ,
 , ,
 « » -
 - -
 , - -
 . , ,
 . - -
 , - ,
 . -
 , ,
 : -
 • - : -
 , , . -
 • « » -
 - -
 . -
 • (1991–2017). -
 • . -
 • : , -
 , . -
 • -
 () .
 • .

•) , (:
 , , -
 , , -
 , , ,
 , .

1. . . -
 -
 // , 23 (2/2016). -
2. : . . -
 //
 « » (,
 ,28 2011 ./ , ,2011; . . -
 (:) //
 -2013: III -
 ; . : . . , 23-25 2013 . :
 . , ., 2013; . .
 « » « » //
 (-
) / (5
 2013 .). - , ., 2014; . . -
 / -
 (-
) / -
 (3-5 2016). - , ., 2016.

necessary for studying the issue of modern Armenian statehood development. This article stresses the thesis which argues that the modern challenges can be tackled only when ensuring a specific synthesis of a “cultural-civilizational” and a “state nation” models. In this context, it is also stressed the role of Armenian identity policy.

Key words: identity, cultural identity, political identity, identity policy, civil consciousness, Armenians.

**ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՆՔՆՈՒԹՅՈՒՆ. «ՊԱՏՄԱ-ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ»
ԵՎ «ՊԵՏԱԿԱՆ» ԱԶԳԻ ՄՈՂԵԼՆԵԻ ՀԱՄԱԴՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԸ**

Հ.Լ. Մարգարյան

Ինքնության հիմնահարցի գիտական ուսումնասիրությունը խիստ արդիական է ժամանակակից արագ ձևափոխվող աշխարհում: Հայկական ինքնության տարբեր կողմերը և հարթությունները գտնվում են տարբեր բնագավառների մասնագետների ուսումնասիրության կենտրոնում, հատկապես լուսաբանված են հայկական ինքնության մշակութային-քաղաքակրթական առանձնահատկությունները: Առաջադրվում են հայկական ինքնության հետագա զարգացման որոշակի հայեցակարգեր՝ «ազգ-բանակ», «հայերը իբրև գլոբալ ազգ» և այլն: Մակայն փաստորեն բացակայում են հայության քաղաքական ինքնությանը վերաբերող հետազոտություններ: Մինչդեռ, անկախության քարոզող դար անցած հայոց արդի պետականության իմաստավորումը կլինի թերի առանց քաղաքական ինքնության ձևափոխման ուսումնասիրության: Հոդվածում առաջադրվում է այն դրույթը, որ մարտահրավերներին համարժեք պատասխանելու համար անհրաժեշտ է հայկական ինքնության մշակութային-քաղաքակրթական մոդելի յուրահատուկ համադրումը «պետական ազգի» մոդելի հետ: Այս համատեքստում փաստարկվում է ինքնության հատուկ քաղաքականության նշանակությունը Հայաստանի Հանրապետության համար:

Հիմնաբառեր՝ ինքնություն, մշակութային ինքնություն, քաղաքական ինքնություն, ինքնության քաղաքականություն, քաղաքացիական գիտակցություն, հայություն:

-

:

..

ntonina@mail.ru

-

-

-

-

:

-

,

-

,

,

,

.

-

.

-

,

.

-

-

«

-

(

)

-

-

,

,

-

» [15,

62].

-

«

-

», -

1,

(,

),

« »

—

—

»,

»,

(),

(« . », « I», «

»).

», —

« - »

, 2014 55%. ,

[27, 24].

1

2013. // 3.

2

2012.

- , . , .

. , .

, - :

, -

. (

-), , -

, ,

.

- - , , , -

. , -

- - . .

(12,5%),

.

,

, :

- , -

- .

, -

.

.
 -

 « -
 ». (45%)
 ,
 (32%).
 ,
 ,
 (28% 40%,).
 ,
 ,
 (34% 2003
 42% 2014) [11].
 ,
 ,
 : « -
 ,
 » [10, 277].
 ,
 ,
 -
 .
 ,
 .
 ,
 ,
 (.)
 ,
 (.),
 -
 .
 ,
 -

« », — [4].

,
-
:

,
« » [2, 55],

,
« »

« »,
« »

, « »
, « »
— .

, « » « »
:
2008 ., 2014 .,
17 ., 2016—

,
— , , ,
.

« »,
1960–80- . [1]

[3].

, , -
- -
, , -
(-
,
-) 2000- [4].
- -
-
(- -) .

1. . - .
? // . 2015. . 13. 4(43).
2. . . - -
. ∴ , 2006. . 55.
3. : //
. 2016. 8.
4. . . : -
- . ∴ -
(), 2011.
5. . . , . . //
- //
. 2016. 3.
6. . 22.04.2014. :
<http://fom.ru/Proshloe/11472>.
7. - 2013. ∴ - , 2014.
8. : ? -
2715 17.11.2014. :

- http://wciom.ru/index.php?id=236&uid=115052.
9. / : -
 « » , 2008. -
10. / -
 :
 (). 2012.
11. - ? - 2593
 29.05.2014. :
 http://wciom.ru/index.php?id=459&uid=114840.
12. : ? ? - 2761
 28.01.2015. :
 http://wciom.ru/index.php?id=268&uid=115130.
13. : « » . -
 2246 05.03.2013. :
 http://wciom.ru/index.php?id=236&uid=113707.
14. . . :
 . . : - , 2014.
15. . . - -
 XXI . . : . 2012.

**NATIONAL-STATE IDENTITY IN MODERN RUSSIA:
 STATE AND PROSPECTS**

.Selezneva

ABSTRACT

The article is devoted to the problem of the formation of national-state identity in modern Russia. The theoretical and methodological basis of the analysis is the political-psychological approach. The author analyzes the current state of national-state identity in Russia on the basis of empirical data.

Keywords: national-state identity, political values, symbols, images, Soviet past.

• • - • • , -

• • - -

• • - • • , , • -

• • - • • , -

• • •

